УДК 811.161. 2’367
DOI https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/26

Шитик Л. В.
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Юлдашева Л. П.
Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

СПЕЦИФІКА ЛІТЕРАТУРНИХ ОНІМІВ СУЧАСНИХ ТВОРІВ ДЛЯ ДІТЕЙ І ЮНАЦТВА

У статті комплексно проаналізовано оніми сучасних творів для дітей та юнацтва українських письменників Г. Вдовиченко, Л. Вороніної, О. Дермaнського, О. Ільченка, А. Лолько, Г. Малик, А. Сіяніки, В. Читая, Н. Чуб та Ю. Ярмиша. З’ясовано лексико-семантичну специфіку літературних онімів сучасної літератури для дітей та юнацтва, описано структурні моделі досліджуваних найменувань, проаналізовано мотиваційну природу оказіональних онімів. Осмислено механізми включення власних назв у художні тексти для дітей та юнацтва, представлено класифікацію літературних онімів. Встановлено, що кількісний аналіз авторського онімного корпусу демонструє вагомість і продуктивність окремих розрядів, серед яких домінують антропоніми та зооніми. Семантичним реалізатором власних імен у дитячих творах є прізвиська, що характеризують персонажів. Значна кількість найменувань – прості непохідні іменники. Похідні оніми утворені морфологічним (суфіксальним і префіксальним) та неморфологічним (лексико-семантичним і лексико-синтаксичним) способами. Особливу групу становлять юкстапозити та композити, в яких актуалізовано значення обох складників. Оказіональним онімам властиві такі різновиди мотивації: метонімічна, в основі якої лежать об’єктивні знання про позначуване; метафорична – мотивація, базована на оцінно-емоційному сприйнятті, та псевдомотивація.

Доведено, що представлені назви персонажів та різноманітних об’єктів зорієнтовані на дитяче сприйняття й уможливлюють відтворення образів персонажів, розширюючи уявлення дитини про довкілля. За допомогою літературних онімів письменники намагаються реалізувати своє прагнення до впорядкованості дійсності відповідно до художнього світосприйняття.

Ключові слова: *літературні оніми, антропоніми, зооніми, топоніми, космоніми, міфоніми, деривація, мотивація.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Літературна ономастика належить до актуальних напрямів лінгвістики, постаючи важливою ланкою теорії тексту та лінгвостилістики. Мовознавці активно розбудовують загальну теорію оніма, розширюючи амплітуду ономастичних досліджень, формують літературну поетонімію. Зацікавлення лінгвістів власними назвами в структурі художнього тексту дедалі зростає, про що свідчить поява численних наукових розвідок. Стилістичні функції онімів у художній літературі досліджували Ю. Карпенко, А. Критенко, М. Рудяков та ін., співвідношення ономастикону художнього тексту та реального світу, системність поетичної ономастики та її роль у художньому тексті – М. Бережна, Д. Козловська, В. Михайлов, А. Романенко, О. Сколоздра, Я. Шебештян та ін. Попри ґрунтовне дослідження онімної царини художнього твору, функційно-стилістичний потенціал літературних онімів у творах для дітей та юнацтва проаналізовано частково, зокрема, не з’ясовано склад, семантику й структуру онімних компонентів сучасних художніх текстів, не досліджені механізми онімного моделювання та мотивації, що й зумовлює актуальність наукового пошуку.

Постановка завдання. Завдання статті – з’ясувати лексико-семантичну специфіку літературних онімів сучасної літератури для дітей та юнацтва, описати структурні моделі досліджуваних найменувань, проаналізувати мотиваційну природу оказіональних онімів.

Виклад основного матеріалу. У художній літературі вибір власного імені постає надзвичайно важливим інструментом структурування дійсності. Літературні оніми належать до універсальних категорій художнього тексту, сприяють реалізації авторської концепції світосприйняття, оскільки вони, крім номінування, створюють

історичне й культурне тло твору, наповнюють його образним змістом.

Зазвичай онімну сферу творів для дітей та юнацтва формують з огляду на жанрові характеристики тексту, в основі сюжету якого – рольова гра як модель сприйняття світу й реалізації соціальних дитячих потреб. Вибрана форма «іншого» світу уможливлює досягнення комунікативної рівності адресанта-письменника та адресата-дитини, визначає спектр мовленнєвих ресурсів твору, серед яких важливе місце посідають оніми, що допомагають авторові створити цей «інший», художній світ, сприяють усвідомленню естетичних інтенцій письменника.

Серед літературних онімів переважають антропоніми, що охоплюють особисті імена, прізвища, імена по батькові, прізвиська, псевдоніми тощо. Виявлення внутрішньої форми для окремих імен художніх творів не є актуальним. Насамперед це стосується персонажів – реальних дітей. Такі герої мають імена, узяті зі звичайного українського антропонімікону, що відповідає традиціям називання дітей, напр.: *Мишко* (Г. Вдовиченко), *Сень*, *Клим* (Л. Воронина), *Сашко* (О. Дерманський), *Юрко, Василь* (Г. Малик), *Ксеня*, *Левко* (А. Сіяніка). Використання таких онімів сприяє реалістичному, типовому зображенню персонажів та індивідуалізує літературних героїв. Засобом передавання особливої невимушеної атмосфери спілкування в дитячому колективі постають демінутиви (*Олянка* (Г. Вдовиченко), *Дмитрик*, *Климчик* (Л. Воронина), *Маляка* (*Марійка*) (О. Дерманський), *Софійка, Василько, Мирося, Катруся* (А. Лолько), *Івасик*, *Сонько* (А. Сіяніка)) та узвичаєні короткі форми імен (*Ярся, Оля* (Л. Воронина), *Соня* (О. Дерманський), *Аля* (Г. Малик), *Міла*, *Льоля* (А. Сіяніка)).

Крім власних імен, у дитячих літературних творах антропоніми можуть бути репрезентовані іншими одно-, дво-, тричленними структурно-семантичними моделями: прізвище (*Івасюк* (Г. Малик)); ім'я та прізвище (*Вітя Шавкар, Лісова Валя, Сашко П'явочка, Тома Козухват* (О. Дерманський), *Люба Чаварга*, *Федько Ходанич* (Г. Малик), *Івасик Телесюк* (А. Сіяніка); ім'я та по батькові (*Ганна Петрівна* (Л. Воронина), *Арнольд Сильвестрович*, *Дора Микитівна* (О. Дерманський), *Надія Михайлівна* (А. Лолько), *Дирмидонт Пирмидонтович*, *Лариса Адальбертівна, Маргарита Семенівна*, *Тиберій Тиберійович, Юрій Михайлович* (Г. Малик)); прізвище, ім'я та по батькові (*Клим Миколайович Джура* (Л. Воронина)).

Експресивним елементом відкритої чи прихованої характеристики персонажа слугує прізвисько – «неофіційне одно- чи багатокомпонентне найменування особи чи кількох осіб, яке дає найменувальник, щоб наголосити на особливій домінувальній рисі, що вирізняє денотата серед інших, ідентифікує, конкретизує його. Прізвиська обов'язково емоційно насичені – негативно (найчастіше) чи позитивно (рідше)» [2, с. 233]. У творах для дітей і юнацтва прізвиська зазвичай містять прозору доонімну семантику: *Музикант* (Л. Воронина) – прізвисько хлопця Клима пов'язане з його заняттями музикою; *Баран* (Л. Воронина) – прізвисько чоловіка, який має слабкі розумові здібності; *Хуба-Буба* (О. Дерманський) – прізвисько директора школи, яке він отримав за вади вимови й за те, що любить колекціонувати обгортки з жуйок; *Сонько* (А. Сіяніка) – прізвисько хлопчика, який дуже любить спати й дивитися сни. Проте трапляються оніми, позбавлені характеризувального елемента, зазвичай вони походять від імен, прізвищ, імен по батькові, місця проживання тощо. Зосібна, прізвиська *Кефіра* і *Дир-Пир* (Г. Малик) учителі отримали внаслідок редукції імен – *Наталя Никифорівна* та *Дирмидонт Пирмидонтович*. Прізвиська в художніх творах є важливим ключем до розуміння характеру героя літературного твору. Вибір ідентифікаторів з огляду на зовнішні ознаки чи характер – один з основних принципів формування спектра прізвиськ в українській мові.

Окрім антропонімів, у художніх творах наявні й інші різновиди онімів: топоніми (*Країна нямликів* (Л. Воронина), *країна Драконія*, *країна Недоладія*, *країна Жаховиськ* (Г. Малик), *Чудний світ* (А. Сіяніка), *Чарівний Ліс* (В. Читай)); гідроніми (*Північний Льодовитий океан, Червоне море* (Л. Воронина); космоніми (*планета Білої Лілеї*, *планета Летючих Жабок*, *планета Морок*, *планета Пухнастої Кицунії*, *планета Смугастих равликів*, *планета Співочих Бананів*, *Фруктова галактика* (О. Дерманський), *зірка Ра, планета Дра-Дра*, *планета Мушта*, *планета Ел'Лектра* (А. Сіяніка); зооніми (миші *Джойстик, Мишкова, Баська, Глаша, Олько Камуфляж,* щур *Гібсон,* кажан *Лилик* (Г. Вдовиченко), олень *Мартин,* слоник *Ґудзик* (Л. Воронина), жаби *Кумка* та *Гамка,* зайчик *Сашко,* лосі *Ось, Осьось* і *Лосось*, кінь *Гнідий*, корова *Черешня,* мавпа *Дзиґа* (О. Дерманський), цуценя *Смішко* (А. Лолько), пудель *Кучкудук* (Г. Малик), слоник *Дзвоник*, мурахи *П'ятилап*, *Клишоногий, Вусик, Довголапки,* віслюч*ок Якало,* заєць *Крос,* бобрик *Гребко,* змія *Фарма,* рак *Клишеня,* ворон *Карк,* кротик

Копайлик, черепаха *Черепок*, їжак *Колюша*, чапля *Леля*, зубр *Суддя*, ведмідь *Бом*, хом'яки *Тут* і *Там*, жаба *Душечка* (В. Читай), ведмежа *Андрійко,* сова *Люся,* оленятко *Сергійко,* пінгвінчик *Павлик* (Н. Чуб)); міфоніми (нямлик *Буцик* (Л. Воронина), драконіця *Килина*, дракон *Омелько* (О. Дерманський), добре чудовисько *Чу Пластиліненко,* глипач *Акула Дракулович, Жаховиська, Страховиська, Спиноок, Реп'яхокрил, Потерчата,* відьма *Гурунда* (Г. Малик), дракоша *Гориня, Баба Яга, Кощій, Лісовик, Чудний годинник, Водяник, Жар-птиця*, *Червоний райдугон, Помаранчевий райдугон, Жовтий райдугон, Блакитний райдугон, Синій райдугон, Зелений райдугон, Фіолетовий райдугон*, драконіця *Монстрильда,* пухнастик *Ел'Лектрік* (А. Сіяніка)).

Антропоморфізм ірреальних образів зумовлює частотний спосіб номінації персонажів, в основі якої – родова або видова назва тварини, птаха, комахи тощо: *Щур* (Л. Воронина), *Бабай* (О. Дерманський), *Бджоли, Джмелі, Жайворонки, Жук Хрущ, Комарі, Коник, Цвіркун, Орел, Оси, Ховрах, Миша, Полівка, Жабка, Кумка* (О. Ільєнко), *Кіт, Ґава* (А. Лойко), *Пацюк*, *Прокурорський Кріт* (Г. Малик), *Вовк, Карась* (А. Сіяніка), *Бобер, Олень, Ведмідь, Сокіл, Вовки* (В. Читай), *Їжачок, Соловейко, Лисиця* (Ю. Ярмиш). У цьому разі про процес онімізації можна говорити умовно, оскільки такі одиниці продовжують функціонувати як слова-класифікатори, що виконують первинну функцію номінативної лексики – узагальнення.

У художніх творах для дітей і юнацтва автори доповнюють реальні імена онімами, що позначають вигаданих денотатів. А. Суперанська зауважує: «Нереальна, вигадана ономастика є ще одним ярусом, ще однією знаковою системою, створеною за моделями реальної ономастики з матеріалу загальних назв» [3, с. 153]. Особливої уваги варті промовисті імена з прозорою внутрішньою формою. Така презентація героя спонукає читача до декодування інформації, закладеної в номені (*Олько Камуфляж* (Г. Вдовиченко), *Заманюки* (Л. Воронина), *Страхополох, Акула Дракулович*, *Поганий Поганисько* (О. Дерманський), *Смішко* (А. Лойко), *Недоладько, Недочеревик* (Г. Малик), *Гілочка Міняйло*, *Сонько, Монстрильда*, *Сферик* (А. Сіяніка), *П'ятилап, Клишоногий, Довголапки, Гребко, Фарма, Крос, Колюша, Клишеня, Карк, Копайлик* (В. Читай)). Окрім номінативної, художні оніми виконують і характеризувальну функцію, подаючи читачеві конотативну інформацію. Зокрема, антропоніми *Недоладько* і *Недочеревик* (Г. Малик) утворені за допомогою словотворчого форманта – префікса *недо-*, що є маркером незакінченості дії й неповноти ознаки. Номени *Поганий Поганисько, Заманюки, Страхополох, Акула Дракулович* мають яскраво виражене негативне забарвлення. А от *Смішко, Гілочка, Сферик*, навпаки, – позитивне. Художній текст Л. Ворониної містить чіткі мотивації найменувань *Заєць* і *Жук*: *– На всю операцію нам відведено 15 хвилин! – мовив завжди веселий Заєць, показуючи довгі передні зуби*; *Він завжди жужчав, як той жук* (про Жука).

Переважають зооніми й міфоніми з прозорою внутрішньою формою. Зокрема, у повісті-казці «Правдиві історії Чарівного лісу» В. Читая кличка лиса *Рудейко* утворена від прикметника *рудий*, цапа *Бодай* – від дієслова *бодати*, цапа *Гордань* – від прикметника *гордий*. Поява імені *Жменька* мотивована малим зростом хом'яка, муха *Хаха* отримала ім'я за свою безтурботність, коза *Рогаля* – за те, що має великі роги, дятел *Встроминоса* – за свою здатність довбати дзьобом дерева тощо. В. Читай вигадує низку онімів, утворених на основі схожості: їжачок *Колюша*, вовк *Криволапко*, тигр *Смугар*. Натомість кличка цуценяти *Боник-моник* (О. Дерманський) не має прозорої мотивації, вона утворена за законами ритмомелодики й виникла внаслідок добирання рими.

За функційними ознаками художні оніми можуть бути іменами-актантами, номінуючи головних героїв (людей, тварин, об'єктів): *Олянка* (Л. Воронина), *Онисько*, *Гаврик*, *Джульєтта*, *Соня* (О. Дерманський); *Хроня*, *Аля* (Г. Малик); іменами-фонами на позначення героїв, що слугують лише елементами довколишнього середовища, на яких письменник не зосереджує уваги: *Червоне море*, *Земля* (Л. Вороніна), *Лондон*, *Лісова Валя, Сашко П'явочка, Вітя Шавкар, сержант Свинобій*, *Тома Козохват, Ельвіра Олександрівна* (О. Дерманський), *Вовка* (Г. Малик), *Клешня*, *Північний полюс, Антарктида* (Н. Чуб), та іменами-характеризаторами, які не входять до складу ядра образів твору, однак є характеризувальними й мають конотативне забарвлення: *Гостинний Грушонос* (Л. Воронина), *Хрюндик*, *Шнуркогриз*, *Реп'яхокрил, Спиноок* (О. Дерманський), *Байдуж, Недофрейліна, Сякусь*, *Такусь* (Г. Малик), *Мудряк*, *Шустряк*, *Хитряк* (В. Читай). Використання літературних онімів варіюється відповідно до їхнього типу: актантами найчастіше є антропоніми, міфоніми й зооніми; для позначення фону використовують зооніми, топоніми, гідроніми, космоніми, зрідка в цій функції використовують антропоніми; значення характеризаторів переважно набувають антропоніми,

зооніми, міфоніми та оказіональні топоніми. Для імен-актантів характерна поліпредставленість, що полягає у використанні структурних варіантів та контекстуальних еквівалентів: *Клим, Климчик, Клим Джура, Клим Миколайович Джура, Музикант, Поганий Паганіні* (Л. Воронина).

Наявність онімів у художньому творі полегшує дитині сприйняття й розуміння твору, «оскільки однією з особливостей дитячої психології є індивідуалізація довкілля, на рівні мови ілюстрована власними назвами» [1, с. 6], яким зазвичай притаманна яскраво виражена характеризувальна семантика.

В аналізованих творах для дітей і юнацтва оніми утворені різними способами. Одночленні назви – найчастіше лексико-семантичним способом, за якого відбувається онімізація непохідних (*Акула* (О. Дерманський), *Оса, Орел, Кріт* (О. Ільєнко), *Пацюк* (Г. Малик), *Тут, Там*, *Чуб*, *Олень* (В. Читай), *Вовк* (А. Сіяніка)) та похідних апелятивів (*Кулька* (Л. Воронина), *Стрілка* (О. Дерманський), *Шкірянка*, *Кравчиня* (Г. Малик), *Їжачок, Соловейко* (Ю. Ярмиш), *Дзвоник*, *Жменька*, *Капшучок* (В. Читай)). Поширення такого прийому зумовлене парадигматичними властивостями онімів: беручи участь у мовній та композиційній організації художнього тексту, вони взаємодіють між собою та зі своїми функційними еквівалентами.

За частиномовною належністю твірного слова літературні оніми в досліджуваному масиві представлені відіменниковими (*Гудзик* (Л. Воронина), *Черепок*, *Дзвоник*, *Клешня* (В. Читай)), відприкметниковими (*Блакитний, Жовтий, Зелений, Помаранчевий, Синій, Фіолетовий Червоний* райдугони (А. Сіяніка), *Гнідий* (В. Читай)), відприслівниковими утвореннями (*Ось, Осьось* (О. Дерманський), *Тут, Там* (В. Читай)) та вигуковими дериватами (*Карк, Хаха* (В. Читай)).

Низка літературних власних назв належить до афіксальних структур, серед них переважають суфіксальні утворення: *Гарбузик* (Л. Вороніна), *Драконія* (О. Дерманський), *Сякусь, Такусь* (Г. Малик), *Монстрильда*, *Сонько, Райдугон*, *Сферик* (А. Сіяніка), *Рудейко* (В. Читай), *Соловейко, Їжачок* (Ю. Ярмиш). Зауважимо, що автори надають перевагу тому чи тому словотворчому засобу. Зокрема, у В. Читая активними є словотвірні форми на *-як*: *Мудряк*, *Шустряк*, *Товстяк*, *Хитряк.* У повісті-казці «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії» Г. Малик переважає творення онімів за допомогою префікса *недо-*: *Недопопелюшка, Недоладько,* місто *Недоград, Недоштанько, Недоборода* й *Недовус*, *Перший Недорадник, Недороль Десятий*, годинникар *Недождень,* карлик *Недочеревик*.

Імена-композити водночас є характеристичними назвами. Серед дериватів, що виникли внаслідок осново- та словоскладання, переважають моделі «прикметник + іменник» (причому прикметник означує носія за зовнішньою або за внутрішньою ознакою): *Гнилозуб* (О. Дерманський), *Криволапко* (В. Читай); «іменник + дієслово»: *Шкуркогриз* (О. Дерманський), *Костогриз* (В. Читай), «числівник + іменник»: *П'ятилап* (В. Читай). Імена чорта й дятла (*Крутихвостик і Встроминіс*) (В. Читай) утворені лексико-синтаксичним способом. За юкстапозитною моделлю утворено назви родин нямликів у творах Л. Ворониної: *Беркиць-Стіноlазенки, Буцики-Відчайдушні, Паужетники-Добувайли, Щиглі-Лоскотуни, Цікавські-Підглядайські*.

Оніми- словосполучення відповідають таким моделям:

1) **«Adj + N»**: «простий непохідний прикметник + простий непохідний іменник» (*Дикий Ліс* (В. Читай)); «простий похідний прикметник + простий непохідний іменник» (*Забудькуватий Дракон* (Л. Воронина), *Прокурорський Кріт* (Г. Молик)); «простий похідний прикметник + простий похідний іменник» (*Бурштиновий Володар* (Л. Воронина), *Головний Недокухар* (Г. Малик)); «простий похідний прикметник + складний похідний іменник» (*Гостинний Грушонос* (Л. Воронина)), інверсійне словосполучення – «простий непохідний іменник + складний похідний прикметник» (*Равль Золотосмугий* (Л. Воронина));

2) **«N_1 +Adj + N_2»**, де N_1 – видове найменування, N_2 має значення посесивності, напр.: *острів Забудькуватого Кота, планета Пухнастої Кицуні, планета Смугастих Равликів* (Л. Воронина);

3) **«N_1** (видова назва) **+Adj + N_2»**, де N_2 має значення атрибутивності, напр.: *планета Крижаної Пустелі, планета Білих Лілій* (Л. Воронина).

Складеним онімам із деяким ступенем лексикалізації властиве семантичне зрощення власної назви з характеристикою, напр.: *Забудькуватий Дракон, Равль Золотосмугий* (Л. Воронина).

Типологія мотивації номена залежить від вибору мотиватора із системи знань про предмет номінації. Метонімійна мотивація ґрунтована на виборі мотиватора зі сфери об'єктивних знань про позначуване. Основою метонімії можуть бути просторові ознаки, події, концептуальні та логічні зв'язки між різними категоріями дійсності та її відображення у свідомості [3, с. 300].

Метонімійне перенесення характерне для онімізації родо-видових понять: *Місто* (8), *Дідько*,

Ропуха, *Орел* (В. Читай), *Ропуха, Кріт* (О. Ільєнко). Цей вид мотивації притаманний онімам, в яких актуалізовано «вид діяльності, хобі, професію», напр.: *Листоноша, Манжетник, Коминар* (Г. Малик). Метонімійне перенесення також характерне для зоонімів, утворених від звуконаслідувальних слів: *Карк, Хрюк, Рохля* (В. Читай).

Зафіксовано оніми, в яких акцентовано атрибутивні характеристики (*Смугар*, *Рудейко* (В. Читай), *Гнідий* (О. Дерманський), *Червоний, Помаранчевий, Жовтий, Блакитний* (А. Сіяніка)), особливі деталі зовнішності (*П'ятилап*, *Вусик*, *Чуб*, *Пір'їнка*, *Крилат*, *Товстяк*, *Рогаля* (В. Читай), *Камуфляж* (Ю. Ярмиш) чи манери поведінки (*Бодай*, *Костогриз* (В. Читай)), випадки із життя (щур *Макітра* (В. Читай), тому що знав спосіб, як спритно залізти в макітру).

Метафорична мотивація постає внаслідок формування й усвідомлення асоціативних зв'язків між поняттями. На думку О. Селіванової, у цьому разі подібність установлена «гештальтно» (тобто образно) на основі зорових, слухових, тактильних та інших відчуттів [3, с. 146]. Цей різновид мотивації представлений зоровими образами: *Сарделька* (Л. Воронина) – товста кішка; *Жменька* – маленький хом'як, *Капшучок* – хом'як, у якого набиті повні щоки (В. Читай). Мотиваційні моделі, ґрунтовані на внутрішніх якостях людини, характерні для таких онімів: *Заєць* (Л. Воронина) – боязливий хлопець, *Кактус* (Л. Воронина) – хлопець-розбишака, *Душечка* (В. Читай) – приємна жаба.

Низці літературних онімів притаманна онімічна псевдомотивація, в основі якої лежить «формальний мотиватор, семантика якого ніяк не впливає на формування значення слова» [3, с. 508]. До цієї групи зараховано найменування *Кефіра* (Г. Малик) – прізвисько вчительки Наталі Никифорівни, *Пончик* (О. Дерманський) – трансформація пестливої форми імені вужа *Ончик (Онисько*), *Боря* (В. Читай) – борсук. Такі назви виникли на підставі фонетичної мімікрії.

Висновки і пропозиції. Аналіз зафіксованих найменувань дає підстави стверджувати, що онімний простір творів для дітей та юнацтва сформований як частина інформаційного поля тексту, в якому власні назви акумулюють інформацію про художні об'єкти. В ономастичному масиві трапляються реальні назви та промовисті номени. Значна кількість найменувань – прості непохідні іменники. Похідні оніми утворені морфологічним суфіксальним і префіксальним способами, складанням та неморфологічним лексико-семантичним і лексико-синтаксичним способами. За допомогою онімів юні читачі мають змогу ідентифікувати об'єкт художнього зображення з об'єктом реального світу, задіявши механізм асоціативних зв'язків. В аналізованих творах переважають метонімічно мотивовані оніми, також трапляються випадки метафоричної мотивації та псевдомотивації.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в докладному вивченні прагматичних особливостей літературних онімів.

Список літератури:

1. Бардакова В. В. Специфика литературной ономастики детской художественной прозы : автореф. дис. … канд. филол. наук : 10.02.01 «Русский язык». Волгоград, 2000. 22 с.
2. Белей Л. О. Українська літературно-художня антропонімія як засіб характеристики персонажів. *Українська мова і література в школі.* 1993. № 7. С. 31–35.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
4. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного. Москва : Наука, 1973. 366 с.

Shytyk L. V., Yuldasheva L. P. SPECIFICITY OF LITERARY ONYMES OF MODERN WORKS FOR CHILDREN AND YOUTH

The article comprehensively analyzes the modern works for children and youth of modern writers G. Vdovychenko, L. Voronina, O. Dermansky, O. Ilchenko, A. Lolko, G. Malik, A. Siianika, V. Chitaya, N. Chub and Y. Yarmish. The task of the article is to analyze the lexical and semantic specifics of literary onyms of modern literature for children and youth, to describe the structural models of the studied names, to analyze the motivational nature of occasional onyms. The article attempts to comprehend the mechanisms of including proper names in the books for children and youth, in improving the complex classification of literary onyms. It was found that the quantitative analysis of the author's anonymous corpus demonstrates the importance and productivity of certain categories, among which anthroponyms and zoonyms dominate. The semantic implementer of proper names in works for children and youth are nicknames that characterize the character. A significant number of names are simple non-derivative nouns. Morphological suffixal and prefixal ways and lexical-semantic way are most characteristic of onyms. A special group consists of juxtapositions and composites, in which the meaning of both components is actualized. The second part of the juxtaposition

usually characterizes the first one. Occasional onyms are characterized by the following types of motivation: metonymic, which is based on objective knowledge of the signified; metaphorical – motivation based on evaluative-emotional perception, and pseudomotivation.

It is proved that the presented names of the characters, various objects are focused on children's perception, allow you to accurately imagine and reproduce the images of the characters, significantly expanding the child's perception of the world around him. With the help of literary onyms, writers try to realize their desire for the orderliness of reality in accordance with the artistic worldview.

Key words: *literary onyms, anthroponyms, zoonyms, toponyms, cosonyms, mythonyms, derivation, motivation.*